

Kitap Sonu İndeksleri

Doç. Dr. Gülbün Baydur *

Sözlü dilde kullanılan 'kitap indeksi' kavramı, geniş kapsamlıdır : Bu anlamda tek başına kitaplardan oluşan kütüphane dermesini listeleyen herhangi bir katalog da kitap indeksidir. Kataloglama ve sınıflama da indekslemenin kapsamı içindedir. Ancak bizim burada üzerinde durmak istediğimiz konu, literatürde 'kitap sonu' indeksi ('back-of-the book' index) olarak adlandırılan; kitap içeriğinin rehberi olarak tanımlayabileceğimiz indekslerdir. Bu indeksler (dizinler), bir monografin içindeki bilginin nerede olduğunu gösteren, modern kitabın sonundaki listelerdir. Brenda M. Hall'e göre içinde bulunduğumuz bilgisayar çağında indeksi en iyi açıklayan cümlecik 'veri erişim sistemi' (data retrieval system)dir.

İyi bir indeks, edebi türdeki eserlerle (roman, şiir, v.b.), küçük broşürler dışında kalan tüm yayınların en önemli parçalarıdır. Öyle ki günümüzde, batıda çocuk kitaplarına da indeks hazırlanmasının gereksinimi üzerinde durulmaktadır. Geleceğin yetişkinlerinde indeks kullanma aşinalığını geliştirmek bakımından bu önemlidir.

Bu tür indekslerin başlangıcı 17. yüzyıla kadar götürülmektedir. İlk indeksler, süreli yayın fasikülleri için hazırlanmıştır. Toplu indekslere daha sonra gereksinim duyulmuştur.

İNDEKSİN AMAÇ VE KARAKTERİSTİKLERİ :

Kitaplar için hazırlanan indekslerin amacı, herhangi bir metin okuyucusunun veya yayına şöyle bir göz atan birinin eserin içindeki bilgiyi çabuk ve doğru biçimde bulabilmesini sağlamaktır. Bir başlık altında bulamadığını, alternatif bir başlık altında, kitabın içindeki belirli (özel) bilginin yerini gösteren bir belirteçle (reference) birlikte bulabilmelidir.

Yukarıdaki amaç doğrultusunda indeks, kapsamlı ve doğru olmalıdır. Kapsamlılık, metinde üzerinde durulan önemli ad ve konuların alternatif başlıklarla birlikte indeks başlıklarını oluşturmasını tanımlamaktadır. Bir indeks kapsamlı değilse, kullanışsızdır. İndeks hazırlamak için harcanan zaman ve çabalar boşu boşunadır. Pek çok ciddi araştırmacı, kitapta olduğunu bildiği bilgiyi ararken yetersiz hazırlanmış bir indekste bu bilgiye rastlayamadıkları zaman indeksin kapsamlılığından söz edilemez. Alternatifli başlıklar kadar, gereksiz tekrarlar da yersizdir. Bu denge kurulmuş olmalıdır.

* H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Öğretim Üyesi.

Diğer yandan kısa veya tek konuda, tek yazar tarafından oluşturulmuş bir kitabın indeksiyle; değişik yazarların farklı sorumluluğunda oluşturulmuş, karmaşık bir kitabın indeksi farklıdır. Örneğin, sempozyum gibi. Bu eserler, farklı görüşler, farklı üslup ve çoğunlukla da son derece ayrıntılı materyalden oluşmuştur. Bunun için bir indeksin kapsamını yapısal ve içerik özellikleriyle, okuyucunun gereksinimleri belirlemelidir.

Bir indeksin doğruluğu ise, bilginin yerini gösteren belirteçlerin (sayfa, paragraf, v.b. numarası gibi) doğruluğu, özel adlardaki doğruluk, seçilen terimlerin uygunluğuyla ölçülmektedir.

İNDEKSCİ KİMDİR?

Bir kitabın indeksiyle birlikte yayınlanıp piyasaya sunulmasında emeği geçen pek çok kişi vardır. Bunları şöyle gruplayabiliriz:

1. Metnin oluşmasından sorumlu kişi veya kişiler ve/veya kuruluş ve ya kuruluşlar : Yazar, resimleyen, fotoğraflayan, v.b.
2. Editör : Metnin birleştirilmesinden sorumludur.
3. İndeksci : Metnin içeriğini indeksleyen kişidir.
4. Yayıncı : Üretimin tasarımı ve ekonomik yönünden sorumludur.
5. Basımcı : Tipografi (basım) ve üretimin fiziki yönünden sorumludur.

Bir kitap için indeks hazırlanırken indekscinin başarısı, farklı sorumluluklar taşıyan bu kişilerden izole kalmamasına bağlıdır. Özellikle indeksci, indeksin planlanması aşamasında yayıncı, bazen de editörle; terminoloji için de yazarla işbirliği içinde olmak zorundadır.

İndeksci, yazarın kendisi bazen de yayıncı olabildiği gibi çoğu zaman indeksi hazırlayan ayrı bir kişidir. Gerçi yayınlanan kitapların indeksleri değerlendirildiğinde, yazarların hazırladıkları indekslerin de başarılı olduğu gözlenmektedir. Bununla beraber metni yazan kişinin indeksi hazırlamasının bazı sakıncalarının da olduğu bilinmektedir. Yazar, terimlere aşina olmakla birlikte; konuyu okuyucunun (başkalarının) arayabileceği farklı terimleri düşünemeyecek kadar kendi yazdığı sınırlar içinde tutabilmektedir. Yazarın konuya yaklaşımı, indeksciye göre dardır.

İndekscide kişisel ve profesyonel nitelikler birlikte aranmaktadır. Bu işlemler dikkat ve metodolojik bir çalışma gerektirir. İndeksci, indeksin tasarımını ve indeks karakteristiğinin okuyucu için önemini bilen uzman bir kişidir. İndeksciler yeterli deneyimi çoğunlukla belirli konulardaki kitapları indeksleyerek kazanmaktadırlar. Örneğin, edebiyat, tarih, tıp, vb.

İndekscinin uzmanlığı deneyimlerine ve tabii eğitimi sırasında kazandığı indeksleme bilgisine dayanmaktadır. Kütüphanecilik eğitim programlarında, kitap sonu indekslerine indeksleme dersleri içinde yaygın olarak yer verilmektedir.

Monograf indekslerini hazırlayan indekscilerin çalışma ortamları sürekli yayın indekscilerinkinden farklıdır. Sürekli çıkarılan yayınları indeksleyen-

ler, çoğunlukla bir büroda sürekli ve gruplar halinde çalışırlar. Yardımcı personel ve araç-gereç olanakları da bürolar tarafından karşılanmaktadır. Kitap indeksçileri ise tek başlarına çalışan kişilerdir. İndeksçi, planlama, indeksleme, düzeltme (tashih), daktilo, v.b. görevlerinin sorumluluğunu tek başlarına taşırlar. Çevrelerinde danışabilecekleri, deneyimli indeksçiler yoktur. İndeks işini kendileri bulur, kendi olanaklarıyla büro dışında çalışarak indeks hazırlarlar.

Sayılan bu nedenlerle indeksçilerin, indekslemenin bir bilim değil; ama indekslenecek her yapının gereksinimlerine göre kendi yeteneklerini zorlayarak uyguladıkları bir sanat olduğu görüşü doğrudur.

KİTAP SONU İNDEKSLERİNİN HAZIRLANMASINDA YARARLANILABİLECEK KAYNAKLAR :

Bu tür indekslemede yöntem eserin biçim (form) ve içeriğine bağlı olarak değişmektedir. Buna karşılık indeksleme sırasında başvurulabilecek kaynaklar çok sınırlıdır. Bunlar daha çok tipografi ya da noktalama ile ilgili düzenlemelerde kullanılabilecek yayınlardır. Verdikleri bilgiler ise birbirinden bir hayli farklıdır.

İndeksleme ile ilgili olarak devlet organlarınca yayınlanmış az sayıda yayına rastlayabiliyoruz. Örneğin, İngiltere'de British Standard 3700. Preparation of Indexes (1976), Kanada'da Canadian Style Manual, ABD'de U.S. Government Printing Office. Style Manual (1973) gibi. İndekslemede önemli olabilecek standartlar, daha çok yayıncılıkla ilgili olup, indeks hazırlama konusunda çok az veya yetersiz bilgi içermektedirler. Türk Standartları Enstitüsü'nün 1059 numaralı yayını olan «Yayınlara Dizin (1972)» için de aynı yönde bir değerlendirme yapılabilir.

Kısaca indeksçinin indeksleme sırasında karşılaşılabileceği sorunlarını çözmek üzere başvurabileceği, bilgileneyeceği tek ve tam herhangi bir elkitabı mevcut değildir.

İndeksçiler pek çok ülkede örgütlenmiş bulunmaktadırlar. Örneğin, İngiltere'deki The Society of Indexer (1957), bunlardan en eskisidir. ABD'de American Society of Indexers (ASI), Avustralya'da Australian Society of Indexers (AUSSI, 1976) ve Kanada'da Indexing and Abstracting Society of Canada, gibi. Bu örneklere Avrupa ülkeleri de eklenebilir: İsviçre gibi.

Adı geçen derneklerin düzenledikleri ulusal ve uluslararası toplantılar, eğitim programları, yayınları bu meslek grubunu daha profesyonel düzeye çıkarmıştır. En başarılı indeks hazırlayanlara verilen ödüller, olumlu yönde rekabet yaratmakta; giderek indekslerin dolayısıyla da yayınlara kalitesini yükseltmektedir. İngiltere'de Librarian Association'ın (İngiliz Kütüphaneciler Derneği) desteği ile Society of Indexer'ın her yıl, o yıl içinde hazırlanan en iyi indekse verdiği Wheatley (Medal) ödüllü bunlardan en tanınanıdır. Böyle bir ödüllendirme, kitap sonu indeksleri için bir takım kriterlerin oluşturulmasına da sebep olmuştur.

Ulusal dernekler birbirleriyle işbirliği içinde çalışmakta, etkinliklerini birleştirmektedirler. Böylece indekslemede uzmanlık giderek yoğunluk ka-

zanmaktadır. Nitekim, İngiltere'deki Derneğin yayını olan «The Inexer» dergisi 1971 yılından başlayarak ABD, izleyen yıllarda da sırasıyla Avustralya, Kanada ve diğer ülkelerin imzaladıkları protokollerle, birlikte çıkarılmaya başlanmıştır. Bu yayın, indeksçilerin uzmanlık alanlarında karşılaşılabilecekleri sorunları tartışan mesleki yazılarla, indeks değerlendirmeleri ve çeşitli toplantıları duyurmaktadır.

NASIL BİR İNDEKS?

İndekscinin temel sorumluluğu, okuyucunun metindeki bilgiye doğru ve çabuk erişebileceği bir rehber hazırlamaktır. İndekscinin bunu gerçekleştirebilmesi için, A. İndeksi hazırlama yöntemini belirlemesi, B. Karşılaşılabileceği problemleri göz önünde bulundurması gerekir.

İndeksçi, öncelikle yayıncı ile tüm sınırlamaları tartışmak zorundadır: Kendisine tanınan çalışma süreci (bu süre on beş günle bir ay arasında değişmektedir), indeks için eserde ayrılan yer miktarı, indeksin formu için önceden istenebilecek özelliklerin (dizi içinde yayınlanan eserlerde bir örneklik, v.b.) kararlaştırılması, indeksin tasarımı için gereklidir. Ancak böylece indeksçi ve yayıncı için ekonomik açıdan fisible bir indeks üretilebilir.

A. İndeks Hazırlama Yöntemi: Son yıllarda otomasyon teknikleri indeksleme işlemlerinin çeşitli aşamalarında kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Ancak iyi bir indeks hazırlamak için gerekli olan prensipleri anlamak için geleneksel (manual) işlemleri tanımlamakta fayda görüyoruz :

i. İndeksleme, son düzeltmeleri bitirilmiş, baskıya verilmek üzere hazırlanmış provalar (page proof) kullanılarak yapılır. Pek çok indeksçi, bir fikir edinmek üzere indekslemeye başlamadan önce eserin bu kopyasının tamamını okur. Bir kısım indeksçi ise okurken indekslemeye başlamayı tercih etmektedir.

ii. Metin özetlemesi : İndeksçi bu aşamada metin üzerinde çalışır. Satır satır okur. Materyali analizler. Kavram, isim, eser adları ve indekslemeye değer bulduğu diğer verileri ayırır (özetler). Bunlar, metin üzerinde işaretlenir. Diğer yandan da her bir kavram için seçtiği temel başlıkları kartlara işler. Aynı başlık altına altbaşlık (qualifying phrase, modification) olabilecek kavramı, peşinden de bu bilginin nerede bulunduğunu gösteren yer belirtecini (locator, page reference) kaydeder.

Bu aşama önemlidir. Başlıkların seçiminde indeksçinin karar verme becerisi büyük ölçüde kullanılır: İndeksçi yazarın eserde kullandığı terminolojiyi seçmek zorunda değildir. Okuyucunun eserdeki bilgiyi hangi adlarla arayabileceğine karar vermesi gerekir. Bu nedenle hazırlanan ilk karttaki temel başlık her zaman indeks girişi için yeterli olmayabilir. Bu durumda indeksçinin okuyucunun arayabileceği daha başka kavramları kapsayan başlıkları da kullanması gerekebilir. Örneğin, hazırlanan ilk karttaki alt başlık da aynı bir temel giriş olarak indekste yerleştirilebilir. Bu mantık içinde eserdeki tek bir kavram yerine iki veya daha fazla giriş (kart) hazırlanabilmektedir. Bu yöndeki kararlar, indeksleme sırasında bu ikinci aşamada ve

rilmiş olmalıdır. Karmaşık indekslerde bu girişler dört, hatta beş ana başlık, ya da alt başlığa ayrılabilir. Hazırlanan kartlar peşi sıra dizilir.

İlgili konular arasındaki ilişki de gerekli gönderme kartlarıyla, bu işlemler sırasında tamamlanmış olmalıdır.

iii. Editörlük : Metin üzerindeki çalışma tamamlandıktan başlıklar kartlara döküldükten sonra indekslemede editörlük aşamasına gelinir. İndekslemede editörlük en karmaşık işlemler grubudur. Dikkatli olmak ve indeks için son kararı vermek önemlidir. Bu aşama önceden yapılan (ii) indekslemenin doğrulanması olarak da adlandırılabilir. İndeksci önceden hazırladığı iki veya daha çok girişin ne zaman birleştirilip ne zaman ayrı tutulacağını bilmelidir. Aynı kökten gelen materyaller uygun bir başlık altında toplanmalıdır. Bu, eserin yoğunluğu ve konuların yakınlığına bağlı olarak verilebilecek bir karardır. Bu da ancak eser analizlendikten, alfabetik düzenleme üzerinde çalıştıktan sonra mümkündür.

iv. Son aşama, elde edilen başlıklar ve alt başlıkların yer belirteci ile birlikte basılacak hale getirilmesidir. Burada dizim kuralları önemlidir. Elde edilen kartlar daktilo edilir. Ancak bundan sonra indeks kitaba basılacak hale gelmiştir.

Zaman zaman rutin, zaman zaman da indeksçinin karar verme yeteneğine dayanan tüm bu işlemler zahmetli görünmektedir. Buna son anda yından kaynaklanan sorunları da eklemek gerekir.

B. İndeks Hazırlanırken Karşılaşılan Sorunlar : İndeksçinin indeksi hazırlarken karşılaştığı en yaygın sorun terminolojinin denetimi olmaktadır.

Diğer sorunları başlıklar halinde sıralayabiliriz: Şahıs ve yer adlarından kaynaklanan pek çok sorun doğmaktadır. Örneğin, aynı ad eserde farklı farklı kullanılmış olabilir.

Ticari açıdan problem doğabilmektedir. Önceden indeks için ayrılan sayfa sayısı basımdan hemen önce azaltılabilmektedir.

Yazardan kaynaklanan sorunlar da bunlara eklenebilir. Örneğin, yazar hazırlanan indekste kullanılan terminolojiyi yadırgayarak karşı çıkabilmektedir. Ancak tüm sorunlar, eserin oluşmasında katkısı olduğundan söz ettiğimiz kişilerle tartışılarak büyük ölçüde çözülebilir.

KİTAP SONUNDAKİ İNDEKSLERİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

Pek çok monograf indeksinin uzunluğu, indeksçinin ideal kabul ettiği ile yayıncının ekonomik açıdan elverişli olacağına inandığı boyutlar arasındadır. Bunun için indeksleme sözleşmesiyle birlikte yayıncıdan giriş ögesi sayısı ile mi, yoksa sayfa sayısı ile mi sınırlama getirdiği öğrenilmelidir. Aksi halde indeksleme sonunda indeksteki girişleri azaltmak son derece zordur. Önemli olan, indeksin okuyucunun gereksinimlerine yeterince cevap verebilmesidir.

Kitap sonundaki indekslerin düzeni, tek satırlık veya paragraf türünde olmaktadır. Bunlardan ilki özellikle mühendislik, ve fenbilimlerinde; diğeri

ise genellikle tarih ve sosyal bilimlerde daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Satır düzeni daha fazla yer kaplamakla birlikte paragraf düzenine göre kullanımı çok daha pratiktir.

İndeks başlıkları koyu harflerle yazılıp peşinden virgül ve sayfa numarasının yerleştirilerek basılır.

BİR KİTAPTA İNDEKSLENMESİ GEREKEN BÖLÜMLER

Genel prensip, yeni olan her bilgiyi eserin neresinde olursa olsun indekslemesidir. Genellikle esas metinden önceki giriş bölümleri (atıf, teşekkür, içindekiler tablosu, v.b.) indekslenmez.

Metnin sonundaki bölümler, ekler, bibliyografya, metin içinde tartışılıyor; içerikleri ile metinde yer alıyorsa indekslenirler. Ancak bunların hangi birimden alındıkları indekste yer belirtmede belirtilmelidir. Örneğin, 367 bib. gibi.

Metin dışı materyaller (tablolar, fotoğraf, grafik ve şemalar) okuyucuya duyurulmaları metin kadar önemli ise, bunlar da indekslenirler. İndeşte nereden alındıkları belirtilmelidir. Örneğin, 132 har. gibi.

İNDEKSLEMEDE BİLGİSAYARLAR

Yakın yıllardaki teknolojik devrim, kitap sonu indekslerinin oluşturulmasında zannedildiği gibi geleneksel yöntemlerin yerini tümüyle alamamıştır. Bu tür indekslerin hazırlanmasında indeksin tasarımı ve terimlerin seçiminde insanın karar verme ve yaratıcılık becerisi gereklidir. Bunun için bilgisayarlar henüz geleneksel indeksleme için bir alternatif değildir.

Bilgisayarlar, indekslerin hazırlanması sırasında ancak bazı aşamalarda insan gücünün yerine kullanılabilir: Elde edilen girişlerin sıralanması (alfabetik, kronolojik, önceden belirlenen düzenlemeler) ve basımda kullanılabilir. Ancak indeksle metnin baskısında tipografiden kaynaklanan farklılıklar estetik sakınca doğurmaktadır.

Bilgisayarla üretimde, günlümede kazanılan hız ve verimlilik önemlidir. Yine makinalardan kitabın bir yeni basımında da yararlanılabilir.

Yani halen indekslemede insanın işlevi girdiyi seçmek, bilgisayarınki de çıktıyı oluşturmaktır. Bugün için gittikçe yaygınlaşan bilgisayarlara, tek başına çalışan indeksçinin iş ortakları gözüyle bakmak gerekir!. Bunlardan hangisinin tek başına işleri götüreceğini zaman gösterecektir.

Bilgisayarların geleneksel indeksleme işlemlerinin yerini alamamış olmaları, bu tür indekslerin büyük sayıdaki homojen malzemeden oluşmamasından kaynaklanmaktadır. Her bir kitabın kavramlara dayanan indeksi diğerlerinden çok farklı bilgilerden oluşmuştur. Bu değişiklikten dolayı eldeki bilgisayarlar programları ideal hazırlanmış olsalar bile, kullanımları sınırlı kalmaktadır. Tabii her kitap için yeni bir program geliştirmek; ya da programları sınamak da zaman ve harcama gerektirir. Bu da kitap sonu indekslerinde elle yürütülen yöntemlerin ağırlığını korumasında başka bir neden olmaktadır.

Bazı indeksçiler, uygulamada bilgisayar kullanımının yetersizliğine pek çok yayıncının makina ve personel harcamalarına yanaşmadıklarını da eklemektedirler.

Sonuç olarak indekslemede bilgisayar kullanımında henüz son aşamaya gelinmemiştir. Ancak buna rağmen, indeksçinin gittikçe olanakları gelişen teknolojiyi yakından izleyip; değişmekte olan işlevlerinin farkında olması gerekir. İndeksi hem bir özetçi uzmanı, hem de bir programcıdır.

TÜRKİYE'DE KİTAP SONU İNDEKSLERİ

Ülkemizde indeksleri olan kitaplara nadiren rastlıyoruz. Çeviri eserler çoğunlukla orijinallerinde de olduğu için indekslidir. Kitaplarda indeks yokluğunun nedenlerini sıralayacak olursak aşağıdaki saptamaları yapabiliriz: Diğer ülkelerde de olduğu gibi Türkiye'de de yayıncılar, kitap yayımında giderek artan maliyetlere indeks için eklenecek harcamayı göze alamamaktadırlar.

Bununla beraber yayıncılar ve yazarlardan kitaplarına indeks koyma gereğini duyanlar vardır. Ancak onlar da kendi başlarına indeks hazırlama cesaretini kendilerinde bulamamaktadırlar. Ya da indeks hazırlamak üzere kime başvuracaklarını bilemediklerinden söz etmektedirler. Yayıncılara bu konuda da yardımcı olabilecek herhangi bir örgütleri yoktur.

Türkçe yayınlara indeks hazırlanmamasının bir başka akla gelen nedeni ise toplam yayın sayısı içinde indeks hazırlanması gereken konulu kitapların azlığıdır. Okuyucunun belli bir bilgiyi araştırırken çok kaynaktan seçme şansı olmadığı için, indeks gereksinimini pek fazla hissetmemektedir. Bu da yayıncıları indeks hazırlama konusunda zorlamayan bir başka sebep olabilir.

Türkiye'de kütüphanecilerin eğitimleri sırasında indeksleme konusunda tek başına kütüphane hizmetlerine yönelik bilgilendirilmeleri de bir başka nedendir, sanıyoruz.

SONUÇ

Bir kitabın değeri doğru hazırlanmış bir indeksle artmaktadır. Böyle bir indeks, okuyucuya araştırmalarında zaman kazandıracağı gibi, bilgi aktarımında eserin gerçek değerini ortaya koyacağı için önemlidir.

Türkiye koşullarında, bilgiye erişim açısından kitaplar ve süreli yayınlar için hazırlanacak indekslerin önemini kütüphaneciler, yayıncılar ve yazarlar arasında yayma, bu gruplar arasında koordinasyon etkinliği, belki de Türk Kütüphaneciler Derneği'ne düşmelidir.

Şimdilik yaygın olmasa da ülkemizde de indeksli kitaplara gereksinim vardır. Özellikle çeviri eserlerde tanınıp yaygınlaşmaya başlayan bu düzenlemeler kütüphanecilere ek çalışma alanı açabilir.

KULLANILAN KAYNAKLAR :

- Anderson, James D. «The Education of Indexers : Current Courses and Options From the Field», *The Indexer* 10 (April 1977) 131-137.
- Bell, Colin and Jones, Kevin P. «Computerized Indexing Need Not be Impossible», *The Indexer* 11 (April 1979): 132-135.
- Borko, Harold and Bernier, Charles L. *Indexing Concepts and Methods* New York, Academic Press, 1978.
- British Standard Institution and Its Recommendations for indexers», L.M. Harrod. *The Indexer* 10 (October 1977): 188-188.
- Collison, Robert. *Indexing Books : A Manual of Basic Principles*. New York, N.Y., John De Graff, 1982.
- Cornog, Martha. «The History of Indexing Technology», *The Indexer* 13 (April 1983): 152-157.
- Davis, Richard A. «A Curriculum in Indexing and Abstracting», *The Indexer* 10 (October 1978): 75-77.
- Diodato, Virgil. «Tables of Contents and Book Indexes : How Well Do They Match Readers' Descriptions of Books», *Library Resources and Technical Services* 30 (October/December 1988): 402-412.
- Edwards, Ann. «Publishers On Indexing», *The Indexer* 14 (October 1985): 261-262.
- Eyre, John J. «Computer-based Indexing Systems: Implications for the Book Indexer», *The Indexer* 9 (October 1974): 53-57.
- Gibson, John. «The Indexing of Medical Books and Journals», *The Indexer* 13 (April 1983): 173-175.
- Gordon, Cecilia. «Teaching the Young to Use Indexes», *The Indexer* 13 (April 1983): 181-182.
- Hamilton, Geoffrey. «How to Recognise a Good Index», *The Indexer* 10 (October 1978): 49-53.
- Harrod, L. M. «'Official' Guidance on Book Indexes», *The Indexer* 10 (April 1977): 124-130.
- Hall, Brenda M. «Getting the Index Right: Roles and Responsibilities», *The Indexer* 13 (April 1983): 166-171.
- Hines, Theodore C and Winkel, Lois. «Microcomputer-Aided Production of Indexes», *The Indexer* 11 (October: 1979) 198-201.
- Hyman, Richard Joseph. «Indexes for Analysis and Diagnosis», *The Indexer* 13 (April 1983): 177-180.
- Matbaacılık Bilgileri. Cilt 1. İstanbul, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 1965.
- Metcalfe, John. *Alphabetical Subject Indication of Information* New Brunswick, N. J., Graduate School of Library Science, 1965.
- Thornton, John L. «Progress In Indexing : Facts or Fiction», *The Indexer* 11 (April 1978): 7-9.
- Training in Indexing : A Course of the Society of Indexers*. Edited by G. Norman Knight. Cambridge, Mass., The M.I.T. Press, 1969.
- TS 1059. Yayınların dizini. Ankara, TSE, Ocak 1972.
- Wace, Michael. «The Wheatley Medal, 1973», *The Indexer* 9 (October 1974): 69.
- Wellish, Hans H. «'Index' : The Word, Its History, Meanings and Usage», *The Indexer* 13 (April 1983): 147-151.